

такива за развоя на тоя послѣдния въ индивидуално и колективно-общественно отношения, или по специално — неговата способностъ да прѣсъздава качествено съществуващите сили, — като цѣль на всѣка култура — не стоятъ на тѣй завидна висота, но отъ друга страна, не го слагатъ на нивото на съвсѣмъ посрѣдственното производство или на нищетата. Къмъ тия общи чѣрти и край нѣколкото по-важни пасиви на нашето стопанство, които, впрочемъ, отъ день на день взематъ утѣшителни обрати (недостатъкъ отъ срдства за съобщение, първобитностъ въ производството, липсата на размѣненъ капиталъ и т. н.) можемъ да прибавимъ тѣй осѣзаемия за издигането на общото ни благосъстояние, пасивъ, лѣжащъ въ международното ни положение*). Впрочемъ, същия този пасивъ може да се вмѣни и като причина за невъзможността на старото ни царство да се обособи на по-културно стѣпало, да заживѣе единъ по интензивенъ културенъ животъ.

Посрѣдъ тия тѣй скицирани общи чѣрти на народното ни стопанство, респективно земледѣлието, и локалните му форми, стои по специалния и мжно разрѣшимия проблемъ: опрѣдѣляне съотношението между екстензивността и интензивността въ производството, т. е. при кое съотношение между вложения въ земледѣлското производство капиталъ и размѣра на *земната площадъ* се получава най-голѣмия *чистъ доходъ*. У насъ имаме стопанства съ излишна земя спроти разполагаемия капиталъ и стопанства съ недостатъчна земя спроти нуждите имъ. Първите сж за смѣтка въобще на народното ни стопанство, за земледѣлческа България, а вторите — главно за тая на нѣкои нейни покрайнини, гдѣто при тѣй непра-

*] Стоенето на шрекъ съ погледи устрѣмени почти ежегодно навънъ отъ политическите ни и етнически прѣдѣли, отдѣто и наврѣмѣни непосилни усилия и жертви.